

Bài thi: NGŨ VĂN

Thời gian làm bài: 120 phút, không kể thời gian phát đề

I. ĐỌC HIỂU (3.0 điểm)

Đọc đoạn trích:

“Từ cửa sổ máy bay  
Nhìn về mặt đất  
Bỗng nhiên con sững sốt  
Lại gặp một vòm xanh thăm thẳm của bầu trời  
Mây trắng đi lững thững dưới kia  
Như những cái nắm lơ lửng  
Nhưng con biết đằng sau màu mây ấy  
Là một thiên đường có thật  
Ở đó có ngôi nhà gianh vách trát đất  
Là lâu đài của mẹ con mình  
Trước cửa, đậu cúc tần xanh  
Sau lưng mảnh ao làng  
Trăng lên có tiếng cá quẫy  
Ở đó có nàng tiên  
Biết hát ca và cấy lúa  
Biết đến với con khi con đau khổ  
  
Và sau mỗi chặng đường gian lao  
Con lại trở về  
Sưởi ấm trong tình thương đôi mắt mẹ  
Giá lạnh tan đi  
Tràn đầy niềm tin và nghị lực  
Con lại cười vang như sóng dưới bầu trời...”

(Bức thư viết bên cửa sổ máy bay, Trần Đăng Khoa)

Thực hiện các yêu cầu:

- Câu 1.** Xác định thể thơ của văn bản.
- Câu 2.** Trong văn bản trên, tác giả quan niệm “thiên đường có thật” là như thế nào?
- Câu 3.** Nêu tác dụng của biện pháp tu từ được sử dụng trong hai câu thơ sau:  
“Ở đó có ngôi nhà gianh vách trát đất  
Là lâu đài của mẹ con mình.”
- Câu 4.** Anh (chị) tâm đắc điều gì sau khi đọc văn bản trên?

**II. LÀM VĂN (7.0 điểm)****Câu 1 (2.0 điểm)**

Từ nội dung của phần Đọc hiểu, em hãy viết đoạn văn (khoảng 200 chữ) trình bày suy nghĩ của em về vai trò của gia đình với mỗi cá nhân.

**Câu 2 (5.0 điểm)**

Phân tích đoạn trích sau:

“Sáng hôm sau, mặt trời lên bằng con sào, Tràng mới trở dậy. Trong người êm ái lửng lơ như người vừa ở trong giấc mơ đi ra. Việc hắn có vợ đến hôm nay hắn vẫn còn ngỡ ngàng như không phải.

Hắn chấp hai tay sau lưng, lưng thững bước ra sân. Ánh nắng buổi sáng mùa hè sáng lóa xói vào hai con mắt còn cay sè của hắn. Hắn chớp chớp liên hồi mấy cái, và bỗng vừa chợt nhận ra, xung quanh mình có cái gì vừa thay đổi mới mẻ, khác lạ. Nhà cửa, sân vườn, hôm nay đều được quét tước, thu dọn sạch sẽ gọn gàng. Mấy chiếc quần áo rách như tổ đĩa vẫn vắt khươm mui ở một góc nhà đã thấy đem ra sân hong. Hai cái ang nước vẫn để khô cong ở dưới gốc ổi đã kín nước đầy ăm ắp. Đống rác mùn tung bành ngay lối đi đã hót sạch.

Ngoài vườn người mẹ đang lúi húi gẫy những bụi cỏ mọc nham nhở. Vợ hắn quét lại cái sân, tiếng chổi từng nhát kêu sần sật trên mặt đất. Cảnh tượng thật đơn giản, bình thường nhưng đối với hắn lại rất thấm thía cảm động. Bỗng nhiên hắn thấy hắn thương yêu gắn bó với cái nhà của hắn lạ lùng. Hắn đã có một gia đình. Hắn sẽ cùng vợ sinh con đẻ cái ở đây. Cái nhà như cái tổ ấm che mưa che nắng. Một nguồn vui sướng phấn chấn đột ngột tràn ngập trong lòng. Bây giờ hắn mới thấy hắn nên người, hắn thấy hắn có bổn phận phải lo lắng cho vợ con sau này. Hắn xăm xăm chạy ra giữa sân, hắn cũng muốn làm một việc gì để dự phần tu sửa lại căn nhà.”

(Trích Vợ nhặt, Kim Lân)

Từ đó, anh/ chị hãy nhận xét ngắn về giá trị nhân đạo của tác phẩm.

**BÀI LÀM****I. ĐỌC HIỂU: (3.0 điểm)**

**Câu 1.** Thể thơ của văn bản: thể thơ tự do.

**Câu 2.** Trong văn bản trên, tác giả quan niệm “thiên đường có thật” là không gian mà ở đó chúng ta được sống trên mảnh đất quê hương thân thuộc, với mái nhà tranh vách đất đơn sơ nhưng gần gũi và tình thương yêu bao la của mẹ.

**Câu 3.**

Biện pháp tu từ được sử dụng trong hai câu thơ trên: So sánh (ngôi nhà tranh vách đất như là lâu đài của hai mẹ con).

**Commented [H1]:** Gọi tên biện pháp tu từ

**Commented [H2]:** Nêu yếu tố ngôn ngữ được tu từ

Tác dụng: Miêu tả cụ thể, sinh động, giàu hình ảnh về giá trị lớn, ý nghĩa kì diệu của ngôi nhà tuy nghèo nàn nhưng dạt dào tình cảm.

**Câu 4.** Nội dung tâm đắc sau khi đọc văn bản trên:

Trở về với quê hương, với gia đình là trở về cùng những hồn nhiên yêu dấu, trở về với bao ấm áp yêu thương.

Không cần tìm kiếm ở đâu xa xôi, niềm hạnh phúc đích thực là được sống trong vòng tay yêu thương, chở che, an ủi của gia đình.

## II. LÀM VĂN

### Câu 1.

Gia đình rất quan trọng, đòi hỏi mỗi cá nhân phải hiểu rõ về vai trò của nó. **Đầu tiên, gia đình là nơi nuôi dưỡng, bảo bọc giúp con người phát triển, trưởng thành.** Tình cảm thân thương ruột thịt, sự che chở nâng đỡ cho từng thành viên là điều gia đình không hề thiếu. **Tiếp đến, gia đình cũng là môi trường đầu tiên và có ý nghĩa quan trọng đối với việc định hình nhân cách cho con người.** Có được sự quan tâm đúng mức từ gia đình, tất yếu chúng ta sẽ có điều kiện hình thành, phát triển nhân cách tốt. Chính việc được bố mẹ nuôi dưỡng, giáo dục với phương pháp hiện đại, tiên tiến mà Đỗ Nhật Nam đã đạt được rất nhiều thành tích khi còn rất nhỏ. **Quan trọng nhất, gia đình chính là chỗ dựa vững chắc cho con người khi gặp phải những khó khăn, trở ngại trong cuộc sống.** Không phải vô tình mà cựu đệ nhất phu nhân Hoa Kỳ, bà Barbara Bush, đã khẳng định: *“Với chúng ta, gia đình nghĩa là vòng tay ôm lấy nhau và luôn ở bên nhau”*. Quá thật, nhận thức đúng đắn được vai trò của gia đình với mỗi cá nhân đã cho ta cơ hội thấu hiểu bao thông điệp sâu sắc, từ đó xác định phương châm sống tích cực cho bản thân.

(242 chữ)

### Câu 2.

#### Mở bài

GS. Trần Đình Sử từng nhận xét: *“Chọn tình huống nhật vợ do nạn đói khủng khiếp gây nên, nhà văn không nhằm miêu tả sự mất giá, sa đọa của con người; trái lại, khẳng định khát vọng sống và phẩm giá của họ”*. Ý kiến trên quả là một nhận xét tinh tường về *Vợ nhặt*, một tác phẩm tiêu biểu của Kim Lân – cây bút nổi tiếng chuyên viết truyện ngắn. Ra đời ngay sau khi Cách mạng tháng Tám thành công, lấy bối cảnh nạn đói năm 1945 nhưng bị mất bản thảo, trích trong tập truyện *Con chó xấu xí*, tác phẩm đã ghi những dấu ấn sâu sắc trong văn học nước nhà. Đặc biệt, đoạn trích trong đề đã góp phần quan trọng trong việc thể hiện được giá trị đặc sắc của tác phẩm.

#### Thân bài

##### (Khái quát – Tổng)

Truyện kể về một gia đình nghèo trong nạn đói năm 1945. Tràng, một thanh niên chưa vợ, sống cùng mẹ ở xóm ngụ cư, gây bất ngờ với việc đem về một người đàn bà trong lúc cái đói đang hoành hành khắp nơi. Có nàng dâu mới, gia đình Tràng ấm cúng hẳn. Tràng cũng ý thức được trách nhiệm của mình với gia đình. Dù bữa ăn ngày đói chỉ có cháo loãng và cháo cám nhưng gia đình vẫn đầm ấm, hạnh phúc. Qua vợ,

Commented [H3]: Từ khóa tác dụng

Commented [H4]: Câu mở đoạn theo mẫu

Commented [H5]: Vai trò thứ 1

Commented [H6]: Vai trò thứ 2

Commented [H7]: Dẫn chứng thực tế

Commented [H8]: Vai trò thứ 3

Commented [H9]: Dẫn chứng danh ngôn

Commented [H10]: Câu kết đoạn theo mẫu

Tràng mới biết Việt Minh đã phá kho thóc của Nhật để chia cho người đói. Anh thấy ân hận, tiếc rẻ vẫn vợ và trong óc Tràng, hình ảnh lá cờ đỏ của đoàn người đi phá kho thóc bay phất phới. Đoạn trích trong đề đã tái hiện diễn biến tâm trạng của nhân vật Tràng vào buổi sáng sau đêm tân hôn. Sự thay đổi của hoàn cảnh xung quanh và cả những người thân khiến Tràng có những suy nghĩ, cảm xúc đầy bất ngờ, thú vị.

Commented [H11]: Tóm tắt ngắn gọn

Commented [H12]: Nêu ý

### (Phân tích luận điểm 1)

Trước hết, đoạn trích trên đã tái hiện những sự thay đổi của hoàn cảnh xung quanh, bao gồm cả cảnh vật và người thân của Tràng. Ở phần trước, khi thuật lại cảnh Tràng đưa vợ về nhà, Kim Lân đã dựng lên trước mắt người đọc hình ảnh của một buổi chạng vạng gợi lên sự tiêu điều, ảm đạm, u tối. Từ cảnh hoàng hôn ngả dần vào đêm bao trùm lên không gian “*tối sẫm lại vì đói khát*”, “*úp súp, tối om, không nhà nào có ánh đèn, lửa*”, nhà văn đã đưa ta đến một “*buổi sáng mùa hè*” trong “*ánh nắng sáng lóa*” khi “*mặt trời lên bằng con sào*”. Bước chuyển của thời gian từ lâu đã trở thành một tín hiệu nghệ thuật trong tác phẩm văn học. Ta không thể nào quên đêm khuya là điểm cuối của diễn tiến thời gian trong truyện ngắn *Hai đứa trẻ* của Thạch Lam. Không gian mỗi lúc một im lắng, chỉ có một chút náo nhiệt khi đoàn tàu đi qua rồi tắt cả lại chìm trong tịch mịch. Thạch Lam dịch chuyển thời gian để khơi gợi khát khao về một ngày mai tươi sáng, còn với Kim Lân, điều tích cực của đời mới sang trang đã hiển hiện trong bước đi rục rờ của ngày mới. Và “*cái nhà vắng teo đứng rúm ró trên mảnh vườn mọc lổn nhổn những búi cỏ dại*” hôm qua chào đón người vợ nhặt trong nỗi thất vọng tràn trề thì “*hôm nay đều được quét tước, thu dọn sạch sẽ gọn gàng*”. Hơn thế, “*mấy chiếc quần áo rách như tổ đĩa vẫn vắt khუმ mươì niên ở một góc nhà đã thấy đem ra sân hong*”, “*hai cái ang nước vẫn để khô cong ở dưới góc ối đã kín nước đầy ăm ắp*” và “*đồng rác mùn tung bành ngay lối đi đã hút sạch*.” Bao nhiêu sự vật được liệt kê cũng chỉ với một mục đích duy nhất: những gì tượng trưng cho một cuộc sống quá lam lũ, nhiều thiếu thốn đã dần lùi xa, nhường chỗ cho cuộc hồi sinh của hi vọng, của khát khao. Và những người thân của Tràng họ cũng không nằm ngoài quỹ đạo của sự thay đổi tích cực đó. Mẹ của Tràng, bà cụ Tứ, thay cho những tiếng “*húng hắng ho*” và dáng “*lọng khọng đi vào ngõ*”, thay cho những giọt nước mắt “*ai oán, xót thương*” đêm qua là hành động “*lúi húi giẫy những búi cỏ mọc nham nhở*”. Thay cho những tiếng thờ dài nén lại, những chao chát chông lòn, “*tiếng chổi từng nhát kêu sàn sạt trên mặt đất*” khi vợ của Tràng quét lại cái sân cũng đang đánh dấu những chuyển biến của cô. Họ chính là tác nhân góp phần khiến ngôi nhà đổi khác. Để rồi cũng với hành động của mình, họ đã khơi dậy những đổi khác trong tình cảm, cảm xúc và suy nghĩ trong Tràng. Quả thật, đoạn văn trên đã làm bật lên sự thay đổi của hoàn cảnh xung quanh như là những tác động quan trọng đến nhân vật Tràng.

Commented [H13]: So sánh \_ Lấy điểm sáng tạo

### (Phân tích luận điểm 2)

Hơn thế, những suy nghĩ, cảm xúc đầy bất ngờ, thú vị của nhân vật Tràng chính là khía cạnh quan trọng nhất mà đoạn trích trên đã chuyển tải. Buổi sáng đầu tiên khi có vợ, cảm xúc ban đầu khi anh thức dậy đó là: “*Trong người êm ái lửng lơ như người vừa ở trong giấc mơ đi ra*”. Từ cảm giác êm ái đó, trước những thay đổi của gia đình, dù “*cảnh tượng thật đơn giản, bình thường*” nhưng bao nhiêu “*thấm thía cảm động*” dâng trào trong lòng Tràng. Thấm thía vì những đổi thay tích cực, cảm động vì sự chung tay đắp xây hạnh phúc của mẹ và vợ, tự khi nào, ngôi nhà không chỉ là chỗ “*che mưa che nắng*” mà đã trở thành “*gia đình*”, thành “*tổ ấm*”. Chính sự hoán đổi khái niệm đó đã gợi thức trong Tràng tình cảm “*thương yêu gắn*

Ngữ văn 12 - Nguyễn Phước Bảo Khôi

www.tamkhoi.edu.vn

bố”. Và không chỉ là “vui sướng phần chẵn”, chính ý thức về bổn phận, về trách nhiệm “phải lo lắng cho vợ con sau này” đã khiến Tràng bây giờ mới thấy bản thân đã “nên người”. Chữ dung của Kim Lân rất đơn giản nhưng cũng đầy “thấm thía cảm động” khi đã gieo cho người đọc biết bao “vui sướng phần chẵn” trước bước chuyển tích cực của nhân vật. Nhà văn đã tái hiện rất đầy đủ những cung bậc cảm xúc hạnh phúc mà nhân vật Tràng có được khi thức dậy vào sáng hôm sau. Quan trọng nhất là niềm hạnh phúc được làm chồng, đã có vợ giúp anh trưởng thành hơn, khiến đời anh sang trang và từ đó anh nhìn ngôi nhà mình cũng khác. Sau khi gặp Thị Nở, Chí Phèo cũng thức dậy vào buổi sáng trong bao âm thanh sôi động của cuộc sống bên ngoài. Nhưng trong “con qui dữ của làng Vũ Đại”, không tìm thấy đâu vui sướng, không thể có bao “êm ái lững lơ” khi những cung bậc của nỗi buồn cho ước mơ quá khứ xa vời, cho hiện tại cay đắng và tương lai mịt mù chợt trở dậy mênh mang. Trở lại với nhân vật Tràng, tuy anh lấy vợ không nghiêm túc về hình thức nhưng rất nghiêm túc trong suy nghĩ, bổn phận trách nhiệm làm chồng. Sự kết hợp liêu lĩnh của Tràng và người vợ nhất là một thách thức quyết liệt của khát vọng sống và khát vọng hạnh phúc trước sự đe dọa của cái đói. Quả thật, ngay trong quay quắt giữa cái đói, cái chết, người lao động nghèo vẫn luôn khát khao một mái ấm gia đình hạnh phúc. Có thể khẳng định đoạn văn trên đã khái quát khá rõ nét những suy nghĩ, cảm xúc của nhân vật Tràng khi tỉnh dậy vào buổi sáng sau đêm tân hôn.

#### (Nhận xét ngắn)

Nổi bật ở truyện ngắn này chính là giá trị nhân đạo **sâu sắc và mới mẻ**. Sự sâu sắc được thể hiện qua việc nhà văn đã **tổ cáo lên án** thực dân (tặng thuế) và phát xít (bắt phá lúa trồng đay) khiến nhân dân lâm vào nạn đói. **Đau đớn xót xa** cho thảm cảnh mà người lao động phải gánh chịu nhưng đồng thời tác giả đã **phát hiện, trân trọng** vẻ đẹp của tình người trong ngày đói. Ông cũng đã **đồng cảm, chia sẻ** với khát vọng sống, khát khao hạnh phúc gia đình của người lao động. Đặc biệt nhất, với hình ảnh lá cờ đỏ bay phấp phới trong suy nghĩ của nhân vật Tràng, nhà văn đã **mở ra cho người lao động lối thoát** tìm đến tương lai tươi sáng. Không chỉ tái hiện chân thực, ám ảnh **những tác động ghê gớm, khốc liệt của của nạn đói**, với **những nét nghệ thuật đặc sắc** (xây dựng nhân vật, tình huống truyện độc đáo, nhan đề ý nghĩa, chọn lọc chi tiết ấn tượng...) cùng giá trị nhân đạo vừa phân tích – tất cả kết hợp hài hòa với nhau tạo nên một truyện ngắn Vợ nhặt “*đường như chẳng có gì cả nhưng lại có khả năng làm kinh động lòng người*” như nhà văn Nguyễn Khải đã nhận xét.

#### Kết bài

Nhà văn Aitmatov từng nói: “*Tác phẩm chân chính không kết thúc ở trang cuối cùng, ở chữ cuối cùng (...). Nó thâm nhập vào tâm hồn và ý thức của bạn đọc, tiếp tục sống và hành động*”. Với tất cả sự trân quý và đồng cảm chân thành, sâu sắc, chúng ta tin đoạn trích vừa tìm hiểu trên nói riêng và tác phẩm “Vợ nhặt” nói chung sẽ có một đời sống bất tận, sẽ tuần hoàn mãi trong lòng người đọc nhiều thế hệ.

Commented [H14]: So sánh \_ Lấy điểm sáng tạo

Commented [H15]: Bước 1\_Nêu từ khóa

Commented [H16]: Bước 2\_Diễn giải

Commented [H17]: Bước 3\_Nêu yếu tố bổ sung